

GIẢNG DẠY TIẾNG ANH CHUYÊN NGÀNH NHÌN TỪ NHỮNG GÓC ĐỘ KHÁC NHAU

ThS. LÊ THỊ MAI HƯƠNG *

Những năm gần đây, thuật ngữ “tiếng Anh chuyên ngành” (English for specific purposes - ESP) ngày càng trở nên phổ biến. Thực ra, trong lịch sử giảng dạy ngôn ngữ, tiếng Anh chuyên ngành không phải là lĩnh vực mới mẻ. Giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành bắt đầu từ sau Chiến tranh thế giới lần thứ II do ảnh hưởng của sự phát triển của khoa học, kỹ thuật, thương mại, ngôn ngữ học và của tâm lý giáo dục với việc khẳng định vai trò trung tâm của sinh viên.

Ở Việt Nam, khoảng 10 năm trở lại đây, song song với các khoá học tiếng Anh tổng quát, tiếng Anh chuyên ngành đang được chú trọng hơn tại các trung tâm ngoại ngữ và các trường đại học. Đến nay hầu hết các trường đại học không chuyên ngữ đều đã mở thêm các khoa tiếng Anh chuyên ngành.

Nhưng giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành là gì? Câu trả lời không đơn giản bởi vì có rất nhiều ý kiến khác nhau từ những nhóm đối tượng khác nhau: từ phía sinh viên, giảng viên chuyên môn, các nhà ngôn ngữ và các giảng viên tiếng Anh.

1. Cách nhìn nhận của sinh viên

Các sinh viên thường nghĩ gì và mong đợi gì ở một khoá tiếng Anh chuyên ngành? Thực tế giảng dạy của các đồng nghiệp và chính bản thân tác giả đã cho thấy sinh viên nghĩ rằng giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành đồng nghĩa với việc giảng dạy môn chuyên ngành bằng tiếng Anh. Chính vì thế khi nói

đến giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành luật, trong hình dung của sinh viên, giảng viên phải đi sâu vào nội dung của từng ngành luật (ví dụ luật dân sự, luật hình sự, luật quốc tế...) và cung cấp cho họ càng nhiều kiến thức luật càng tốt. Với cách nhìn nhận như thế, họ đã hoàn toàn nhầm lẫn hai khái niệm “giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành” và “giảng dạy môn chuyên ngành bằng tiếng Anh” để rồi kì vọng quá nhiều và cũng tạo ra áp lực khá lớn cho các giảng viên tiếng Anh.

Trong Dự án Việt - Úc (1998 - 2000), chương trình đào tạo tiếng Anh (bao gồm tiếng Anh tổng quát và tiếng Anh chuyên ngành) do các giảng viên ngôn ngữ của Úc và các giảng viên tiếng Anh có kinh nghiệm từ các trường đại học của Việt Nam đảm nhận. Khi khoá đào tạo tiếng Anh chuyên ngành luật khuyết một giảng viên Việt Nam (do giảng dạy theo nhóm - team teaching - một giảng viên Úc dạy cặp với một giảng viên Việt Nam), phụ trách chương trình đã đề nghị một số giảng viên giỏi đang giảng dạy tại chương trình dự bị đại học của Úc tham gia. Họ đều là những thạc sĩ, tiến sĩ tốt nghiệp tại Úc, Mỹ nên có trình độ tiếng Anh và phương pháp sư phạm tương đương giảng viên bản ngữ. Nhưng hầu hết mọi người đều từ chối bởi họ biết rằng học viên vẫn có quan

* Giảng viên Bộ môn ngoại ngữ
Trường Đại học Luật Hà Nội

niệm: dạy tiếng Anh luật là phải dạy luật bằng tiếng Anh. Cuối cùng, khối tiếng Anh luật cũng mời được một giảng viên (nguyên là giảng viên chuyên ngành dịch thuật Trường Đại học ngoại ngữ, Đại học quốc gia Hà Nội) cộng tác giảng dạy.

2. Cách nhìn nhận của các giảng viên chuyên môn

Số đông giảng viên chuyên môn đều có chung suy nghĩ với sinh viên. Theo nhìn nhận của họ dạy tiếng Anh chuyên ngành chính là dạy môn chuyên ngành bằng tiếng Anh.

Chính vì vậy nhiều giảng viên chuyên môn tương đối thông thạo tiếng Anh tin rằng họ hoàn toàn có thể giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành một cách hoàn hảo. Họ thường tập trung vào nội dung và muốn truyền tải kiến thức chuyên môn của mình tới sinh viên bằng tiếng Anh. Họ hi vọng rằng càng truyền tải nhiều bao nhiêu càng tốt bấy nhiêu. Nhưng khi tiếng Anh tổng quát của sinh viên chưa tốt và vốn tiếng Anh chuyên ngành của họ chưa nhiều thì làm sao hiểu được những điều giảng viên truyền đạt, chứ chưa nói đến việc sử dụng tiếng Anh chuyên ngành trong những tình huống thực tế. Việc dạy môn chuyên ngành bằng tiếng Anh theo cách ấy chỉ làm khó cho sinh viên.

3. Cách nhìn nhận của các nhà ngôn ngữ và giảng viên tiếng Anh

Cách nhìn nhận của các nhà ngôn ngữ và giảng viên tiếng Anh không giống như hình dung của số đông sinh viên và giảng viên chuyên môn. Theo Hutchinson và Waters, A thì giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành là một lĩnh vực của giảng dạy tiếng Anh.⁽¹⁾ Phương pháp giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành

chẳng qua là phương pháp giảng dạy tiếng Anh được áp dụng cho lớp học tiếng Anh chuyên ngành mà thôi. Cốt lõi của vấn đề giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành là dạy và học tiếng Anh.

Theo Kenedy, C và Bolitho, R, điều quan trọng là không được coi tiếng Anh chuyên ngành là một lĩnh vực phát triển tách biệt với giảng dạy tiếng Anh. Nó là một phần của sự chuyển đổi trong lĩnh vực giảng dạy tiếng Anh theo đường hướng giao tiếp trong dạy và học nhằm đáp ứng nhu cầu của xã hội.⁽²⁾

4. Thực tế giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành

Mỗi ngành nghề đều có những đặc trưng nghề nghiệp riêng, có những yêu cầu riêng của ngành, nó không khác với bất kì hình thức giảng dạy tiếng Anh nào khác. Chính vì vậy, giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành luôn được các nhà ngôn ngữ học tìm tòi, khám phá.

Phương pháp giảng dạy tiếng Anh, trong đó có tiếng Anh chuyên ngành, là một trong các môn học bắt buộc của chương trình đào tạo cử nhân và thạc sĩ giảng dạy tiếng Anh của nhiều nước. Kể cả ở những nước nói tiếng Anh, người bản ngữ muốn được giảng dạy tiếng Anh phải qua khoá học này và phải được cấp chứng chỉ của khoá học này. Còn nếu cử thông thạo tiếng Anh là dạy được tiếng Anh (tổng quát và chuyên ngành) thì những người bản ngữ việc gì phải tốn nhiều tiền của và thời gian để có được chứng chỉ về phương pháp giảng dạy tiếng Anh? Các trường đại học sư phạm, các khoa sư phạm trên thế giới và ở Việt Nam việc gì phải đưa môn học này làm môn bắt buộc?

ĐÀO TẠO

Trong thực tế giảng dạy, các khoa tiếng Anh dành cho người nước ngoài tại các nước phát triển như Anh, Úc, Mỹ, Hồng Kông hoặc một số nước châu Âu đều đảm nhận việc giảng dạy cả tiếng Anh tổng quát và tiếng Anh chuyên ngành.

Tài liệu dùng cho giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành khác với tài liệu dùng cho các môn chuyên ngành được giảng bằng tiếng Anh do mục đích môn học, phương pháp giảng dạy, cách tiếp cận của hai lĩnh vực này hoàn toàn khác nhau. Giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành tập trung khai thác các khía cạnh ngôn ngữ, những thuật ngữ chính, thiết yếu; chú trọng thực hành để phát triển vốn từ vựng chuyên ngành gắn liền với 4 kỹ năng ngôn ngữ theo ngữ cảnh, tình huống của ngành và giúp sinh viên quen với văn phong tiếng Anh dùng trong lĩnh vực chuyên ngành. Quan trọng nhất, thông qua các hoạt động ngôn ngữ, giúp họ ghi nhớ và có thể vận dụng vốn tiếng Anh chuyên ngành trong thực tế công việc.

Trong khi đó, các môn chuyên ngành giảng bằng tiếng Anh tập trung vào mảng nội dung, kiến thức của ngành. Sinh viên nước ngoài học đại học tại các nước nói tiếng Anh chỉ được học các môn chuyên ngành giảng dạy bằng tiếng Anh nếu đạt được trình độ tiếng Anh theo chuẩn TOEFL 570 - 600 hoặc IELTS 6 - 6.5. Như vậy, trình độ tiếng Anh tốt là điều kiện tiên quyết để học các môn chuyên ngành bằng tiếng Anh. Ngoài ra, sinh viên còn phải học năm dự bị để tiếp tục nâng cao trình độ tiếng Anh và có được vốn tiếng Anh chuyên ngành nhất định trước khi vào học chuyên ngành.

Ở Việt Nam, một số trường đại học đã bước đầu thử nghiệm đưa một số môn chuyên ngành vào giảng dạy bằng tiếng Anh. Nhưng có phải giảng viên nào tốt nghiệp ở nước ngoài về đều giảng dạy được môn chuyên ngành bằng tiếng Anh theo đúng yêu cầu bài bản của môn học không? Thẳng thắn mà nói, việc tiếp thu kiến thức chuyên ngành ở một môi trường tiếng Anh và truyền đạt lại kiến thức đó cho sinh viên bằng tiếng Anh là hai việc khác xa nhau.

Còn ở Việt Nam, tiếng Anh chuyên ngành được giảng dạy như thế nào? Hiện nay, có rất nhiều trường đại học không chuyên ở Việt Nam đã và đang giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành. Việc giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành cho sinh viên khối không chuyên tiếng Anh và hệ cử nhân tiếng Anh chuyên ngành do các giảng viên tiếng Anh đảm nhận.

Chương trình khung cho ngành tiếng Anh do Bộ giáo dục và đào tạo ban hành ngày 25/10/2004 (đến nay vẫn còn hiệu lực) được đúc kết từ kinh nghiệm giảng dạy ngoại ngữ nói chung và tiếng Anh nói riêng trong khoảng nửa thế kỷ qua. Theo chương trình khung này, sinh viên hệ cử nhân tiếng Anh chuyên ngành phải được trang bị tốt các kiến thức của ngành ngôn ngữ, ngành tiếng Anh và phải có 4 kỹ năng ngôn ngữ của tiếng Anh tổng quát thật tốt rồi mới học tiếng Anh chuyên ngành và một số môn chuyên ngành bằng tiếng Anh. Chính vì vậy, thời lượng cho các môn học thuộc ngành ngôn ngữ và ngành tiếng Anh tương đối lớn và là bắt buộc. Đây chính là những môn học giúp cho việc học tiếng Anh chuyên ngành và môn chuyên

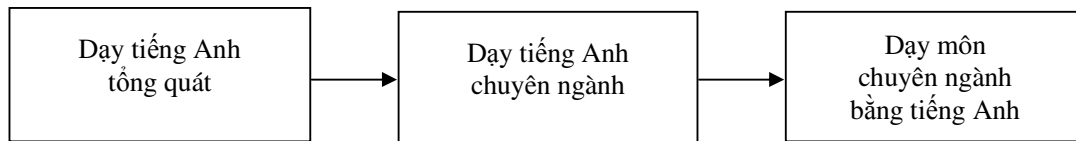
ĐÀO TẠO

ngành bằng tiếng Anh được thuận lợi hơn.

Thực tế giảng dạy cho thấy khi tiếng Anh tổng quát của sinh viên chưa đủ tốt thì việc tiếp thu môn tiếng Anh chuyên ngành sẽ khó khăn và học môn chuyên ngành bằng tiếng Anh không mang lại kết quả. Vì vậy

việc cắt giảm thời lượng tối thiểu của các môn ngành tiếng Anh hay phần tiếng Anh chuyên ngành trong đào tạo cử nhân tiếng Anh chuyên ngành sẽ ảnh hưởng lớn đến chất lượng sinh viên.

Chúng ta có thể có sơ đồ tóm tắt như sau:

Tuy nhiên, thực tế giảng dạy tại Dự án Việt – Úc và các lớp tăng cường tiếng Anh cũng chứng minh rằng chúng ta có thể tiến hành giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành song song với tiếng Anh tổng quát. Nhưng lượng tiếng Anh chuyên ngành chỉ nên bằng khoảng 1/3 tiếng Anh tổng quát và phải phù hợp với trình độ tiếng Anh tổng quát của sinh viên để sinh viên có thể tiếp thu được. Điều này đòi hỏi giảng viên phải có kinh nghiệm trong việc chọn tài liệu giảng dạy và xây dựng bài giảng phù hợp cho sinh viên. Vì thế, mô hình này khó hơn cho giảng viên so với mô hình đã nêu ở trên.

Tóm lại, giảng dạy tiếng Anh chuyên ngành hoàn toàn khác với giảng dạy các môn chuyên ngành bằng tiếng Anh về cả bản chất, nội dung, phương pháp, cách thức. Nó là một phần của giảng dạy tiếng Anh và đòi hỏi giảng viên phải có những kiến thức và kỹ năng nhất định về giảng dạy tiếng Anh mới có thể giảng dạy có hiệu quả. Để giúp sinh viên vừa học tốt tiếng Anh tổng quát, vừa

tiếp thu được các môn chuyên ngành bằng tiếng Anh, tiếng Anh tổng quát phải được dành một thời lượng thích đáng. Khi giảng dạy tiếng Anh nói chung, tiếng Anh chuyên ngành nói riêng, ngoài việc cung cấp cho sinh viên các khái niệm cơ bản, tăng cường thực hành sử dụng từ vựng theo tình huống, giảng viên cần giúp sinh viên khả năng tự nghiên cứu, tìm tài liệu, định hướng phát triển nâng cao trình độ tiếng Anh của mình nói chung và tiếng Anh chuyên ngành nói riêng. Việc trang bị cho sinh viên một số phương pháp học tập, nghiên cứu giúp các em có thể chọn cho mình những gì phù hợp nhất, hiệu quả nhất. Đây chính là điều cần thiết phục vụ cho mục đích học tập, nghiên cứu lâu dài của mỗi sinh viên./

(1).Xem: Hutchinson, T & Waters, A, *English for Specific Purposes: A learning-centred approach*. Cambridge, Cambridge University Press, 1987.

(2).Xem: Kennedy, C & Bolitho, R, *English for Specific Purposes: Essential Language Teaching Series*. London & Basingstoke, Modern English Publications, 1991.